

IMPACTANALYSE

Gewasbeschermingsmiddelen

OPSTELLER

Organisatie : Omgevingsdienst Noord-Holland Noord
Afdeling : Divers
Naam opsteller : Judith Blokker
Telefoon : Klik en typ Telefoonnummer
E-mail :

Bezoekadres : Dampten 2
: 1624 NR HOORN

DATUM

20 november 2025

INHOUDSOPGAVE

1	AANLEIDING.....	4
2	DOELSTELLING	4
3	IMPACT.....	4
3.1	Op het Thema	4
3.2	Schematisch overzicht taakverdeling	6
3.3	Werkvoorraad	6
3.4	Op de afdeling Bedrijfsvoering	8
3.5	<i>Impact op Juridische zaken).....</i>	8
3.5.1	<i>Impact op administratieve taken</i>	8
3.5.2	<i>Impact op ICT/DIV/Communicatie.....</i>	8
3.6	Op de afdeling Toezicht & Handhaving.....	8
3.6.1	<i>Impact op producten van toezicht en handhaving.....</i>	8
3.6.2	<i>Impact op personeel (formatie, kennis en competenties)</i>	8
3.7	Op de afdeling Vergunningverlening	9
3.7.1	<i>Impact op producten van vergunningverlening.....</i>	9
3.7.2	<i>Impact op personeel (formatie, kennis en competenties)</i>	9
3.8	Op de afdeling Specialisme en Advies	9
3.8.1	<i>Impact op producten van S&A</i>	9
3.8.2	<i>Impact op personeel (formatie, kennis en competenties)</i>	10
3.9	Basisbezetting	10
3.10	Alternatieven	10
3.11	Risico's.....	10
3.11.1	<i>Eigen verantwoordelijkheid.....</i>	10
3.11.2	<i>Kennisverlies en informatiegebrek.....</i>	10
3.11.3	<i>Inefficiënte initiatieven</i>	11
3.11.4	<i>Toename van juridische procedures.....</i>	11
3.11.5	<i>Strategisch advies ontbreekt</i>	11
3.11.6	<i>Hogere kosten voor toezicht en handhaving.....</i>	11
4	WAT IS ER NODIG	11
4.1	Kostenverdeling gemeenten	11
4.2	Overige	12
5	PLANNING OP HOOFDLIJNEN	12
6	AANDACHTSPUNTEN.....	13

1 AANLEIDING

Sinds 2024 is de maatschappelijke aandacht voor de gevolgen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen sterk toegenomen en heeft zich uitgebreid van de sierteelt naar ook overige teelt en gebruik in zijn algemeen. Mensen die zich zorgen maken en ageren zijn steeds sterker georganiseerd. Alle provincies hebben inmiddels handhavingsverzoeken ontvangen bijvoorbeeld vanuit de vereniging Meten is Weten. Uitspraken van de rechtbank in Den Bosch en Leeuwarden leidden tot een tijdelijk verbod van het gebruik hiervan in de nabijheid van woonwijken. Begin april 2025 heeft de Raad van State in hoger beroep geoordeeld dat bij het gebruik van deze middelen significante, negatieve gevolgen op Natura 2000-gebieden niet zijn uit te sluiten. Het gevolg is dat telers voortaan een natuurvergunning nodig hebben als in de voortoets blijkt dat significantie negatieve effecten op N2000-gebieden niet uit te sluiten zijn. Of als het in strijd is met de zorgplicht in het kader van Flora en Fauna. Ook de MOB heeft aangegeven dat zij zich – naast stikstof – nu vooral richten op de waterkwaliteit en natuur in relatie tot het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

In de lijn van onze U&H-Strategie raakt het thema primair aan het waarborgen voor kwaliteit onder gezondheid en omgevingskwaliteit. Daarnaast heeft het thema invloed op de realisatie van de maatschappelijke opgaven in het kader van de landbouwtransitie en de woningbouw.

Het betreft echter ook een thema waar wij als omgevingsdienst Noord-Holland noord, net als de andere bevoegde gezagen in het land, nog grotendeels onbekend mee zijn en dat ook nog niet in onze PDC is opgenomen. De omvang van deze taak is op dit moment dan ook nog niet precies in te schatten. Wij doen op dit moment een aanname. Deze aanname beschouwen wij als een voorlopige ondergrens van de gevraagde inzet. In de opeenvolgende kadernota's verwerken wij de ervaring die wij hiermee opdoen.

2 DOELSTELLING

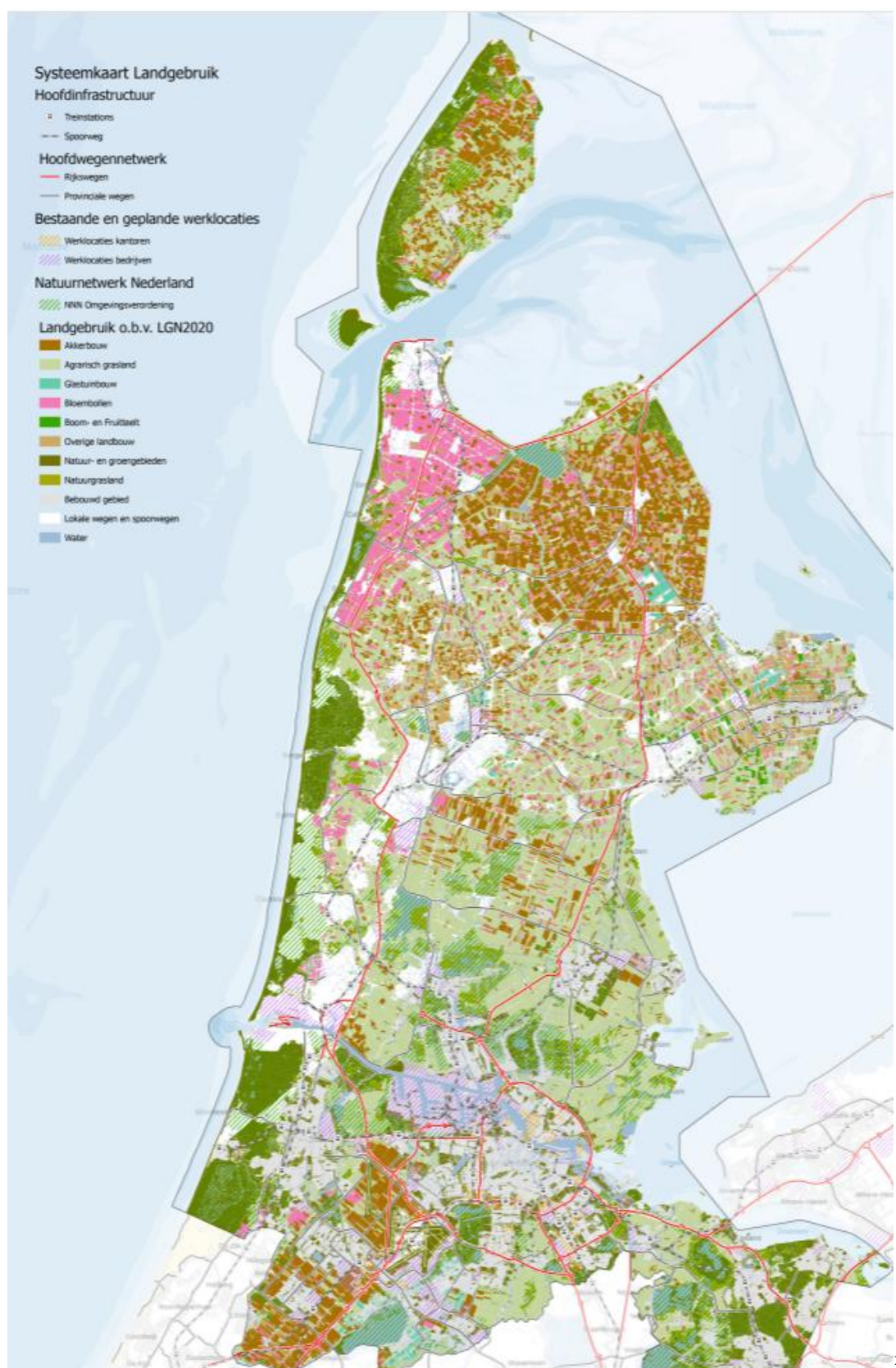
Het doel van de impactanalyse is om een eerste inzicht te krijgen wat de impact is van de maatschappelijke en wettelijke ontwikkelingen op het gebied van gewasbeschermingsmiddelen. De impactanalyse maakt daarbij inzichtelijk wat de gevolgen zijn voor de vier afdelingen van de OD op het gebied van inhoud, werkprocessen, formatie en taakuitvoering. Aan de hand van de impactanalyse kan worden geschat wat er nodig is qua capaciteit, kennis en middelen en welke aandachtspunten er daarbij zijn op de specifieke thema's.

3 IMPACT

3.1 Op het Thema

Gewasbeschermingsmiddelen is een verzamelnaam voor middelen die gebruikt worden om ziektes, plagen of onkruiden in gewassen te voorkomen of te bestrijden. Van oudsher vallen gewasbeschermingsmiddelen met name onder de paraplu van het milieudomein. De NVWA heeft een aantal bevoegdheden die vooral zien op het gebruik van de juiste middelen en het juiste gebruik. Meer lokaal ziet onze eigen OD toe op onder andere de spuitzonering, opslag maar ook op de invloed van deze middelen op de bodem. De invloed op de natuur 'an sich' en dan met name de Natura 2000-gebieden en de Flora en Fauna bleef onderbelicht.

Inmiddels zijn de eerste handhavingsverzoeken bij ons binnen die zich op de gevolgen voor de natuur en op de specifieke zorgplicht vanuit milieu richten. We zien dit ook terug op landelijk niveau waarbij diverse provincies meerdere handhavingsverzoeken hebben ontvangen. Het lastige is dat er kennis ontbreekt op het gebied van ecotoxicologie zowel bij ons als bij de overige ketenpartners waardoor o.a. significante effecten moeilijk zijn uit te sluiten maar ook moeilijk zijn toe te wijzen.

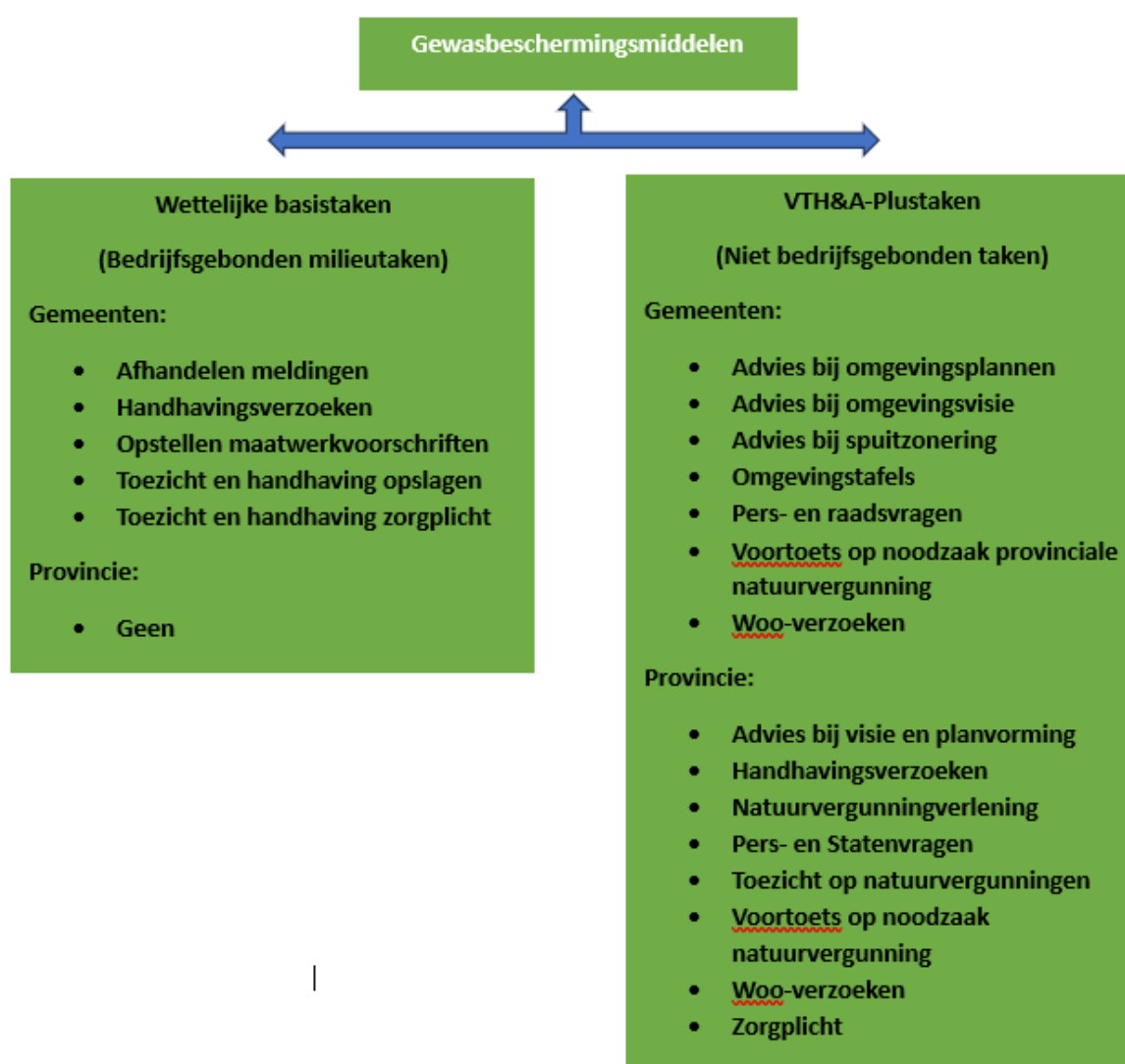

¹ [Atlas Vitaal Landelijk Gebied](#)

De verwachting is dat dit proces zich daardoor van achter naar voor gaat ontwikkelen. Beginnend bij de handhavingsverzoeken. Men moet dus handhaven. Men zal dus o.a. om handhaving te voorkomen in moeten zetten op het uit laten voeren van een voortoets. Als negatieve effecten niet zijn uit te sluiten moet er een vergunningsaanvraag moeten worden ingediend op basis van een passende beoordeling. Dit alles zal naar verwachting vooral afhankelijk zijn van de Europese wet- en regelgeving.

3.2 Schematisch overzicht taakverdeling

De taken die onder het thema gewasbeschermingsmiddelen vallen laten zich schematisch samenvatten volgens onderstaand overzicht.

3.3 Werkvoorraad

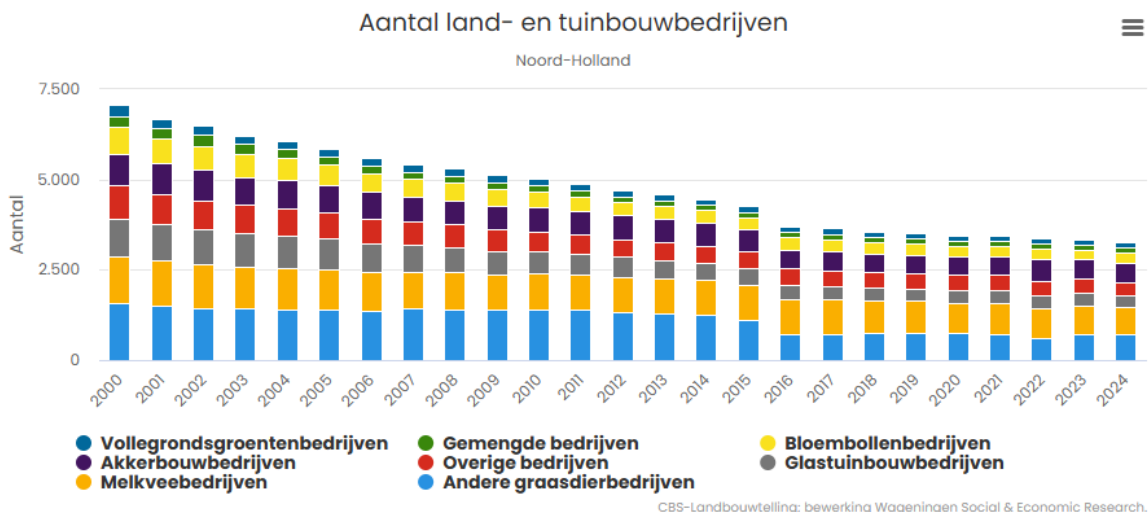
De MBA "Telen van gewassen in de open lucht" geldt zowel voor sierteelt als voor voedselgewassen en valt onder de zorgplicht. Dit is een gemeentelijke verantwoordelijkheid die als bedrijfsgebonden milieutaak onder de basistaken valt en waarvoor straks maatwerkvoorschriften worden gevraagd maar ook (net als nu al) om handhaving van de specifieke zorgplicht.

Daarnaast krijgt het thema naar onze overtuiging een plaats in de omgevingsvisie en omgevingsplannen van onze gemeentelijke deelnemers. De strategische omgevingsadviseurs adviseren hierbij. Aan omgevingstafels brengen onze ROM-mers kennis over het onderwerp in bij de voorbespreking van lokale initiatieven. Hoe meer we proactief kunnen adviseren hoe beter dit is. Zeker gezien het feit dat vanwege de stikstofproblematiek steeds meer veehouders overgaan op het telen van gewassen. En hoewel gewasbeschermingsmiddelen ook gebruikt worden binnen veehoudersbedrijven ligt het gebruik binnen de sector gewasteelt aanmerkelijk hoger.

De advisering aan de hand van een voortoets of er wel of geen natuurvergunning nodig is, valt onder zowel de gemeentelijke taken als onder de provinciale taken. Dit hangt af van het gehele proces en waar deze gestart wordt. Uiteraard is het contact met de betreffende gemeenten altijd van belang.

Het beoordelen van voortoetsen en het behandelen van (juridische) advies- of vergunningaanvragen en handnavingsverzoeken met betrekking tot de effecten van gewasbeschermingsmiddelen op de natuur (en dan met name de flora en fauna en de Natura 2000-gebieden) valt onder onze provinciale plustaken.

De diverse type gewasbeschermingsmiddelen worden binnen diverse sectoren gebruikt op een grote verscheidenheid van gewassen². Dit maakt het lastig om goed in beeld te krijgen hoe groot het probleem is.

Het aantal en de omvang van de bedrijven binnen deze branche laat sinds 2000 wel een dalende trend binnen Noord-Holland zien. Er zijn minder bedrijven, maar die zijn wel groter. Mogelijk dat deze trend doorbroken gaat worden als melkveehouders vanwege de stikstofproblematiek overstappen op een ander verdienmodel binnen de agrarische sector. Van de 3.200 land- en tuinbouwbedrijven (van enige omvang) in Noord-Holland betreft maar een heel klein deel biologische teelt (circa 150 bedrijven). Wij verwachten dat een deel van de reguliere teelt een (natuur)vergunning nodig heeft. Het grootste gedeelte hiervan (2.200 bedrijven) ligt in de regio Noord-Holland Noord waarbij de gemeenten Hollands Kroon en Schagen het grootste aandeel voor hun rekening nemen.³

Dit betekent voor de provinciale taken binnen het natuurspoor dat er op een aantal van deze bedrijven mogelijk toezicht moet worden gehouden en wellicht een vergunning aangevraagd zou moeten worden. Uiteraard dienen hierover afspraken te maken met de Provincie wat het gewenste beleid hiervoor is: proactief, reactief of projectmatig.

² [Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de landbouw per gewas, 2012-2016-2020 | Compendium voor de Leefomgeving](#)

³ [Kerncijfers - Agrifood Noord-Holland](#)

Voor 2027 geven wij – gelet op de impact op de natuur, het milieu, de volksgezondheid en de maatschappelijke aandacht daarvoor – prioriteit aan alle bedrijven die gewasbeschermingsmiddelen gebruiken en waarvan de verwachting is dat de impact op bovengenoemde onderwerpen het grootst is. Deze prioriteiten zullen wij opstellen aan de hand van de beschikbare cijfers en hun locatie. We gebruiken 2026 om hier inzicht in te krijgen.

De Provincie heeft inmiddels een coördinator aangewezen en is bezig om een beleidsmedewerker voor dit onderwerp te werven.

3.4 Op de afdeling Bedrijfsvoering

3.5 Impact op Juridische zaken

- Kennis opbouwen;
- Extra juridische procedures en handavingsverzoeken behandelen;
- Ondersteunen opdrachtgevers en afdeling toezicht en handhaving en van regulering bij handavingsverzoeken en aanvragen.

Betreft 1 FTE gemeenten en provincie samen

3.5.1 Impact op administratieve taken

- De start en het einde van alle verzoeken/aanvragen, besluiten en aanverwanten verwerken.

Betreft 0,1 FTE gemeenten en provincie

3.5.2 Impact op ICT/DIV/Communicatie

- Ondersteunen bij de communicatie

Betreft 0,1 FTE gemeenten en provincie (reeds opgenomen in uurtarief OD NHN)

3.6 Op de afdeling Toezicht & Handhaving

3.6.1 Impact op producten van toezicht en handhaving

- Nieuwe inhoud vallend onder de huidige vakgebieden
- Aanpassen sjablonen en checklists

3.6.2 Impact op personeel (formatie, kennis en competenties)

- Kennis opbouwen;
- Communiceren (checklist, sjablonen, uitleg geven en vragen beantwoorden)
- Bedrijfsbezoeken, extra meldingen en controles naar aanleiding van handavingsverzoeken behandelen;
- Ondersteunen van regulering bij aanvragen.

Toelichting op benodigde formatie:

- **Gemeenten (0,5 FTE):**

Op basis van de verwachte omvang (80% van het agrarische gebied van de provincie Noord-Holland, ligt in noord Holland noord) en de complexiteit van de materie verwachten we het taakveld Agrarisch, Afval en Branches te moeten bijscholen.

De medewerkers zullen ook geschoold moeten worden. Dit zal in het begin (incidenteel) zo'n 50 uur per medewerker kosten. Om de kennis op peil te houden zal er structureel 20 uur per persoon nodig zijn.

Wanneer er breder bekend is dat de omgevingsdienst-gemeente bevoegd gezag is in gewasbeschermingsmiddelen verwacht ik een forse toename van klachten.

- Provincie (1,5 FTE):

Gezien het aantal van 3.200 bedrijven in Noord-Holland zullen we moeten prioriteren welke we daarvan eerst gaan controleren. Velen zullen bezocht moeten worden om te beoordelen of er een natuurvergunning aangevraagd moet worden. Daarnaast verwachten we, doordat er steeds meer aandacht is voor het gebruik van bestrijdingsmiddelen, meer klachten en handhavingsverzoeken. Ook zullen we vaker vragen krijgen die door ons beantwoord zullen worden. Daarnaast zullen we regulering ondersteunen bij de behandeling van aanvragen. We zetten in op 1 fte voor het uitvoeren van controles (ca. 150 controles per jaar) en 0,5 fte voor het afhandelen van klachten, handhavingsverzoeken en ondersteuning aan regulering.

De medewerkers zullen ook geschoold moeten worden. Dit zal in het begin (incidenteel) zo'n 50 uur per medewerker kosten. Om de kennis op peil te houden zal er structureel 20 uur per persoon nodig zijn.

3.7 Op de afdeling Vergunningverlening

3.7.1 Impact op producten van vergunningverlening

- Nieuwe inhoud vallend onder de huidige vakgebieden.
- Sjablonen dienen mogelijk te worden aangepast.

3.7.2 Impact op personeel (formatie, kennis en competenties)

- Kennis opbouwen;
- Communiceren (website, checklists, sjablonen);
- Het beoordelen van voorttoetsen;
- Extra aanvragen behandelen en
- Ondersteunen van JZ en T&H bij controles en handhavingsverzoeken.

Toelichting op benodigde formatie:

- Gemeenten (0,5 FTE): Door in te zetten op maatwerk met een kengetal van gemiddeld dertig uur kunnen wij met een halve FTE in 2027 ongeveer twintig bedrijven vergunnen. Hiermee doen we kennis en ervaring op voor de komende jaren. Niet alleen ten aanzien van de generieke en specifieke inhoud van het vraagstuk maar ook ten aanzien van de werkvoorraad.
- Provincie (1 FTE): Met een verwacht kengetal voor een vergunning van 40 uur kunnen wij in 2027 met een hele FTE zo'n 35 bedrijven bedienen. Hiermee doen we kennis en ervaring op voor de komende jaren. Niet alleen ten aanzien van de generieke en specifieke inhoud van het vraagstuk maar ook ten aanzien van de werkvoorraad. Naast de noodzakelijke scholing van een viertal medewerkers en de benodigde inzet op de communicatie.

3.8 Op de afdeling Specialisme en Advies

3.8.1 Impact op producten van S&A

In opdracht van de OD NHN voert RoyalHaskoningDHV momenteel een juridische verkenning uit naar de mogelijkheden voor gemeenten en omgevingsdiensten om te sturen op het gebruik en type bestrijdingsmiddelen binnen het omgevingsplan.

- Adviseren op omgevingsplannen en omgevingsvisie, zowel voor ruimtelijke ordening als milieu
- Adviseren over de gevolgen voor natuurgebieden in de directe omgeving

3.8.2 Impact op personeel (formatie, kennis en competenties)

- Kennis opbouwen
- Extra adviezen opstellen en behandelen
- Overleggen met gemeenten

De adviestaak wordt geabsorbeerd binnen de bestaande formatie van de afdeling.

3.9 Basisbezetting

Wij beschouwen de hiervoor aangegeven benodigde formatie van in totaal 4,6 FTE als een voorlopige basisbezetting waarmee we in staat zijn om de eerste aanvragen voor milieu én natuur te behandelen en het toezicht hierop te organiseren. Zo krijgen we eerst meer grip op het onderwerp en kunnen we de werkelijke taakomvang bepalen aan de hand van de ervaring die we opdoen.

Voor de jaren na 2027 wordt voorgesteld om via de opeenvolgende kadernota's de werkelijke werkvoorraad te vertalen naar inzet en middelen. Er zijn momenteel te veel onzekerheden om daarover nu al meer gedetailleerde uitgangspunten te definiëren.

3.10 Alternatieven

Er zijn grofweg vier alternatieven voor de ambitie waarmee het bestuur van de OD NHN de hiervoor beschreven taak wenst uit te voeren:

1. Er wordt geheel afgezien van de taakuitvoering op het gebied van gewasbeschermingsmiddelen. De te maken kosten vallen daarmee geheel weg.
2. Het uitvoeren van de taak ten koste van andere gemeentelijke (basis)taken. Dit vraagt om herprioritering waarbij de totale kosten voor de deelnemers gelijk blijven door andere taken met een lagere ambitie op te pakken.
3. De ambitie wordt omlaag bijgesteld waarmee we minder maatschappelijke initiatieven kunnen bedienen en er langer over doen om grip op het vraagstuk te krijgen. De te maken kosten vallen daarmee lager uit.
4. De ambitie wordt omhoog bijgesteld waarmee we meer bedrijven en maatschappelijke initiatieven kunnen bedienen en eerder grip op het vraagstuk krijgen. De te maken kosten vallen dan hoger uit.

3.11 Risico's

Aan de keuze die het bestuur maakt hangen mogelijke risico's. Die leiden tot onvoldoende ondersteuning voor initiatiefnemers en toenemende overlast voor de omgeving, het stilleggen van initiatieven, vertragingen en hogere kosten. Mogelijk met maatschappelijke gevolgen voor gemeenten. Daarmee wordt voor een deel van de initiatieven niet voldaan aan de uitvoering van wettelijke taken en de vastgestelde U&H-strategie.

3.11.1 Eigen verantwoordelijkheid

Initiatiefnemers hebben meer, eigen verantwoordelijkheid, maar zijn vaak onvoldoende deskundig. Dit leidt tot (onbedoelde) fouten en onduidelijkheid, ook voor de bedrijven zelf en hun omwonenden. De ondersteuning aan initiatiefnemers wordt minder waardoor de inhoudelijke kwaliteit van aanvragen achterblijft en risico's voor de omgeving toenemen.

3.11.2 Kennisverlies en informatiegebrek

Gemeenten lopen het risico op kennisverlies met betrekking tot het bedrijvenbestand en de milieubelastende activiteiten, wat de effectiviteit van de werkzaamheden ondermijnt. De informatiepositie over bedrijven neemt af.

3.11.3 *Inefficiënte initiatieven*

Gebrekkige regulering kan leiden tot inefficiënte initiatieven en imagoschade voor gemeenten als gevolg van desinvesteringen door burgers en bedrijven. Bijvoorbeeld met betrekking tot de woningbouwopgave en spuitzonering.

3.11.4 *Toename van juridische procedures*

Door onduidelijkheid over bedrijfsactiviteiten worden omwonenden actiever. Dit leidt tot extra werk voor toezichthouders en juristen. Onomkeerbare situaties leiden tot imagoschade voor gemeenten.

3.11.5 *Strategisch advies ontbreekt*

Gemeenten ontvangen geen advies met betrekking tot de ontwikkeling van de omgevingsvisie, omgevingsplannen en gebiedsontwikkeling. De gemeenten lopen het risico dat een initiatief vertraging oploopt tijdens de vergunningaanvraag omdat voorafgaand aan de aanvraag gebieds- en deskundigheids-specifieke aspecten in het voortraject niet zijn meegenomen.

Dit kan kostenverhogend werken wanneer hiermee bij gemeenten een grotere afhankelijkheid ontstaat van commerciële adviesbureaus.

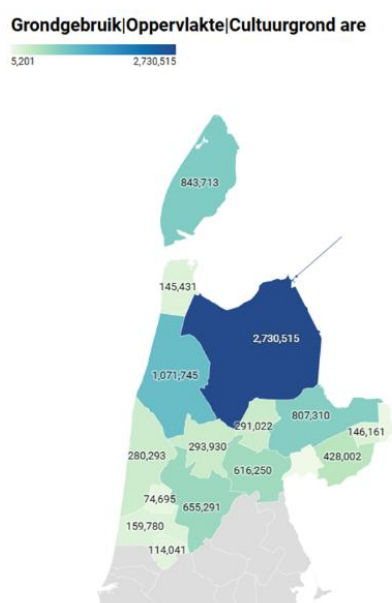
3.11.6 *Hogere kosten voor toezicht en handhaving*

Onbeoordeelde situaties aan de voorkant leiden mogelijk tot hogere operationele kosten aan de achterkant. Het minder vaak controleren van bedrijven kan resulteren in een lager naleefgedrag en dus een hogere kans op overtredingen. Deze overtredingen kunnen in meer of mindere mate gevolgen hebben voor de leefomgeving met het risico op meer en langdurigere overtredingen. Ook is er een grotere kans op meldingen van overlast.

4 WAT IS ER NODIG

4.1 Kostenverdeling gemeenten

Voor de verdeling van de (personele) kosten over onze gemeentelijke deelnemers gaan we uit van het percentage cultuurgrond in de desbetreffende gemeente. In het AOGP van 10 november 2025 is dit met de ambtelijke vertegenwoordigers van de deelnemers kortgesloten.

Bron: CBS - Statline (2024)

Voorgaande verhouding van het percentage cultuurgrond over de zestien gemeenten leidt tot de volgende procentuele verdeling van de kosten:

Gemeente	Oppervlakte cultuurgrond	Aandeel in het totaal
Alkmaar	655.291	7,60%
Bergen	280.293	3,30%
Castricum	159.780	1,90%
Dijk en Waard	293.930	3,40%
Drechterland	428.002	5,00%
Enkhuizen	48.096	0,60%
Heiloo	74.695	0,90%
Den Helder	145.431	1,70%
Hollands Kroon	2.730.515	31,80%
Hoorn	5.201	0,10%
Koggenland	616.250	7,20%
Medemblik	807.310	9,40%
Opmeer	291.022	3,40%
Schagen	1.071.745	12,50%
Stede Broec	146.161	1,70%
Texel	843.713	9,80%
	8.597.435	100,00%

NB: de vertaling naar de financiële bijdrage per gemeente is verwerkt in de Kadernota 2027.

4.2 Overige

Daarnaast starten we met het ontwikkelen van kennis, het delen van inzichten en het behandelen van de handhavingsverzoeken. Dit doen we met bestaande middelen. Mocht blijken dat dit niet voldoende is, zullen we hierover in gesprek gaan met de opdrachtgever.

En verder:

- Gemeenten en provincie: opnemen in de PDC en het mandaat;
- Provincie: adviseren op beleid en
- Ketenpartners: effecten op de volksgezondheid vallen onder een andere instantie. Dit betekent dat er intensiever samengewerkt wordt met in- en externe partners.

5 PLANNING OP HOOFDLIJNEN

- **2025**
Opnemen van het thema in de Kadernota 2027. Juridische duidelijkheid verkrijgen (onder andere over handhavingsverzoeken).
- **2026**
Kennis en ervaring met de uitvoering opbouwen. Opnemen in Kadernota 2028.
- **2027**
Opdoen ervaring, zo nodig her-prioriteren. Kadernota 2029.

- **2028**

Werkvoorraad inzichtelijk en beheersbaar met voldoende deskundigheid. Zo nodig her-prioriteren.

6 AANDACHTSPUNTEN

De maatschappelijke aandacht voor het nog 'beladen' onderwerp vraagt om goede afstemming met onze deelnemers, onder andere in de actieve communicatie. Korte lijnen en samenwerking zijn daarbij essentieel en de OD NHN speelt hierop in.